

چرخش های بزرگ دیپلماتیک در ترکیه

باید دید این تحولات مهم چه تاثیری در روند عادی سازی روابط ترکیه با اسرائیل، عربستان، امارات و حتی روابط با جمهوری آذربایجان خواهد داشت و در دورانی که روابط آمریکا- پ.ک.ک و ترکیه- روسیه همچنان مثبت ارزیابی می شود، چه ریسک ها و فرصت های جدیدی وجود خواهد داشت.

چرخش های بزرگ دیپلماتیک در ترکیه

اردوغان که بعد از چند بار تعویق، توانست در ماه آوریل به عربستان سفر کند، در فرودگاه جده در سطح استاندار استقبال شد. هنگام ترک عربستان هم در سطح معاون استاندار بدرقه شد! اما از بن سلمان با مراسم تشریفاتی که برای روسای دولت، روسای جمهوری و نخست وزیر برگزار می شود، استقبال کرد. همه وزارتخانه ها از جمله وزارت خارجه، کشور و دفاع در مقابل هیات میهمان صف کشیدند. هنگام بدرقه هم شخصا تا پای پله های هواپیما رفت و دست تکان داد. اجرای پروتکل های تشریفاتی برای اردوغان در جده و برای بن سلمان در آنکارا نشان داد که چه کسی و تا چه اندازه به چنین رابطه ای محتاج است. اردوغان به منظور نجات از تنگناها و همسویی با تغییر و تحولات، برای عادی سازی روابط با کشورها تلاش می کند. قبل از هر چیز کشورهای خلیج فارس به تنوع سازی روابط خود نیاز دارند. در این تنوع سازی، ترکیه آماده است گذشته ها را به سادگی و با سرعت فراموش کند.

به‌رغم انتقادات گسترده از عادی‌سازی روابط با عربستان به‌ویژه پس از قتل جمال خاشقجی، ترکیه در حال احیای روابط با عربستان است. بی‌شک سفر بن‌سلمان، یک چرخش جدید در سیاست خارجی ترکیه است. آنکارا اعتقاد دارد: «در روابط بین‌الملل دشمنی ازلی و ابدی وجود ندارد. ممکن است با کشوری بجنگید، اما در نهایت صلح خواهید کرد. ما تا زمان قتل خاشقجی مشکلی نداشتیم.» ترکیه برای به‌دست آوردن دل بن‌سلمان که کودتای السیسی برای سرنگونی حاکمیت اخوان‌المسلمین در سال ۲۰۱۳ را تامین مالی کرده بود، در یمن از سعودی‌ها حمایت کرد. وزیر خارجه ترکیه درباره مراحل عادی‌سازی روابط با اسرائیل نیز اعتقاد دارد تغییرات حکومتی در اسرائیل تاثیر منفی بر روابط ما نخواهد داشت. سفر بن‌سلمان و یائیر لاپید وزیر خارجه اسرائیل به آنکارا، فصل جدید در سیاست خارجی ترکیه تلقی می‌شود و نمونه استثنایی عملگرایی بر پایه موازنه‌های جدید در محور خاورمیانه، خلیج فارس و شرق مدیترانه را به معرض تماشا می‌گذارد.

او امیدوار است با عادی‌سازی روابط با اسرائیل بعضی درها در غرب بر روی او باز شود. بسیاری معتقدند اردوغان و حزب عدالت و توسعه در عرصه سیاست خارجی، دست به اقدامات نامعقول زده‌اند. اردوغان در ۱۰ سال اخیر در سایه حرص و ولع خود، به خاطر بقای خود می‌خواهد به روابط با بازیگران خاورمیانه سامان بخشد. اردوغان به این باور رسیده که با دیپلماسی تهاجمی به بن‌بست خواهد رسید و تلاش می‌کند روابط تیره خود را با امارات، مصر و رژیم صهیونیستی بهبود بخشد. اردوغان در روابط خود با ایران نه تنها موفقیت‌های اندکی داشته، بلکه در پاره‌ای موارد طرفین دچار بی‌اعتمادی‌هایی شده‌اند. دعوا بر سر تشکیل دولت در عراق، مخالفت آشکار تهران با عملیات برون‌مرزی ترکیه، مورد هدف قرار گرفتن پایگاه ترکیه توسط نیروهای حشدالشعبی در عراق و مخالفت ایران با طرح منطقه امن در سوریه نگرانی‌هایی را به وجود خواهد آورد.

از سوی دیگر، ریاض می‌خواهد هم به بازیگران جهانی و هم منطقه‌ای یادآوری کند، عربستان کشوری است که در دوران بحران همه باید با آن همکاری کنند. با کاهش اعتماد

به آمریکا، ریاض و سایر کشورهای خلیج فارس برای دوره بعد از کاهش تاثیرگذاری آمریکا آماده می‌شوند. در این دوره ریاض می‌خواهد روابط با کشورهای منطقه را گسترش دهد و در سفر به آنکارا چندین دستاورد را دنبال می‌کند. یکی از اینها تقویت جایگاه خود در مقابل بایدن است. او می‌خواهد نشان دهد که نه تنها توان جلوگیری از برخی اتفاقات را دارد، بلکه می‌تواند گام‌های جدیدی هم بردارد. اردوغان که ۲۰ سال پیش و در وضعیت بد اقتصادی ترکیه به قدرت رسیده بود، می‌خواهد اثبات کند که حاضر است هر نوع امتیازی بدهد تا صندوق‌های مالی کشور را پر کند.

دولتی که با ناامیدی به دنبال صندوق‌های مالی خارجی است، امیدواری‌هایش را به بن‌سلمان گره زده است. او وقت کمی تا انتخابات دارد و اینکه به رای‌دهندگان اطمینان بدهد قدرت اقتصادی آنها را در آینده حفظ می‌کند. برای ترکیه که با افت بی‌سابقه ارزش لیر ترک در ماه‌های اخیر و افزایش نرخ تورم دست و پنجه نرم می‌کند، سرمایه‌گذاری عربستان در ترکیه به لحاظ برخورداری از منابع زیرزمینی در بین کشورهای خلیج فارس می‌تواند در کوتاه مدت تاثیر مثبت داشته باشد. حزب عدالت و توسعه در شرایط دشواری برای کسب مجدد قدرت قرار دارد. ذخایر بانک مرکزی ترکیه در وضعیت اسفباری قرار دارد. ترکیه به پول نیاز مبرم دارد، از این رو دیدارها درباره سواپ با عربستان مهم خواهد بود. قرارداد سواپ با بانک مرکزی عربستان، ذخایر بانک مرکزی ترکیه را تقویت می‌کند، ضریب ریسک را تا حدودی کاهش می‌دهد و برای دولت اردوغان زمان خواهد خرید.

هدف از این سفر، آغاز روند عادی‌سازی کامل است. به نظر می‌رسد سفر بن‌سلمان به آنکارا آن‌گونه که انتظار می‌رفت، نتیجه‌بخش نبود. احزاب مخالف اردوغان انتقادهای تندی علیه این سفر داشتند. تلاش‌های اردوغان در حالی است که سیاست‌های او نتوانسته است رضایت افکار عمومی را در پی داشته باشد. نتایج موسسه افکار سنجی متروپل نشان می‌دهد چرخش‌های اردوغان در سیاست خارجی با اقبال مردم روبه‌رو نبوده است. ۶۰ درصد به نزدیکی با عربستان، ۴۸ درصد به روابط با امارات، ۶۷ درصد به بهبود روابط با رژیم صهیونیستی و ۵۶ درصد به روابط با مصر رای منفی داده‌اند.